

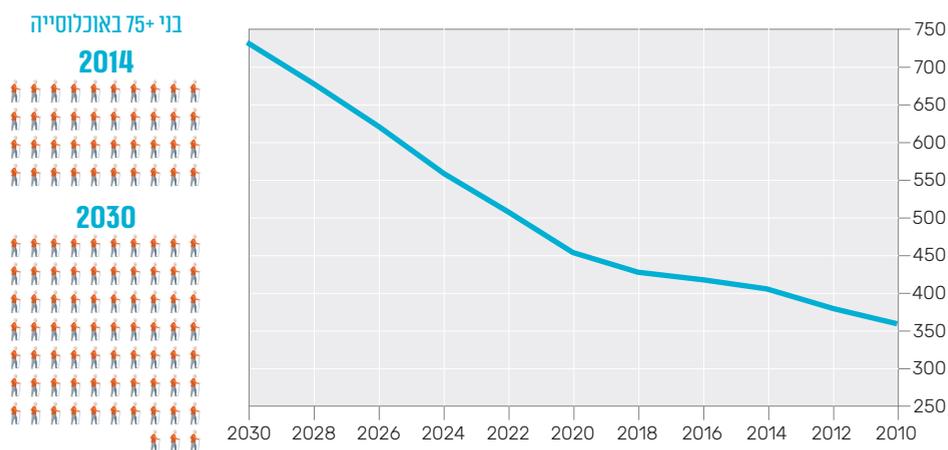
אתגרי המערכת בשנים הקרובות

מערכת הבריאות הישראלית, כמו מערכות תשתית אחרות בארץ ובעולם, נמצאת תמיד על סף אי־ספיקה. הביקוש לשירותי בריאות הולך וגובר, בעיקר בשל הזדקנות האוכלוסייה, לצד התפתחות מואצת של הטכנולוגיות בשירותי הרפואה, ואילו היכולת של המערכת לתת לכך מענה הולם במודל אספקת השירותים הקיים נעשית מורכבת יותר ויותר.

ישראל מתמודדת עם האתגרים הגלובליים של מערכות הבריאות בעולם, ולצד זה גם עם האתגרים המקומיים האופייניים לה.

האתגרים הגלובליים הם העלייה המתמדת בביקוש לשירותי בריאות, הנובעת מהזדקנות האוכלוסייה. בישראל אתגר זה נמצא בעצימות גבוהה יותר בשל מצב מוצא שבו האוכלוסייה בישראל הייתה תמיד צעירה יותר בהשוואה למדינות המפותחות האחרות. כך למשל, עד סוף העשור צפוי מספרם של בני ה־75 ומעלה בישראל, שהם הצרכנים הגדולים ביותר של שירותי הבריאות, להכפיל את עצמו (ראו גרף מס' 11), ואילו הגידול נטו במספר בני 75 ומעלה בשנת 2021 יהיה גדול פי ארבעה מהגידול שחל במספרם בשנת 2018.

גרף מס' 11: מספר בני 75 ומעלה באוכלוסייה (אלפים) 2010–2030

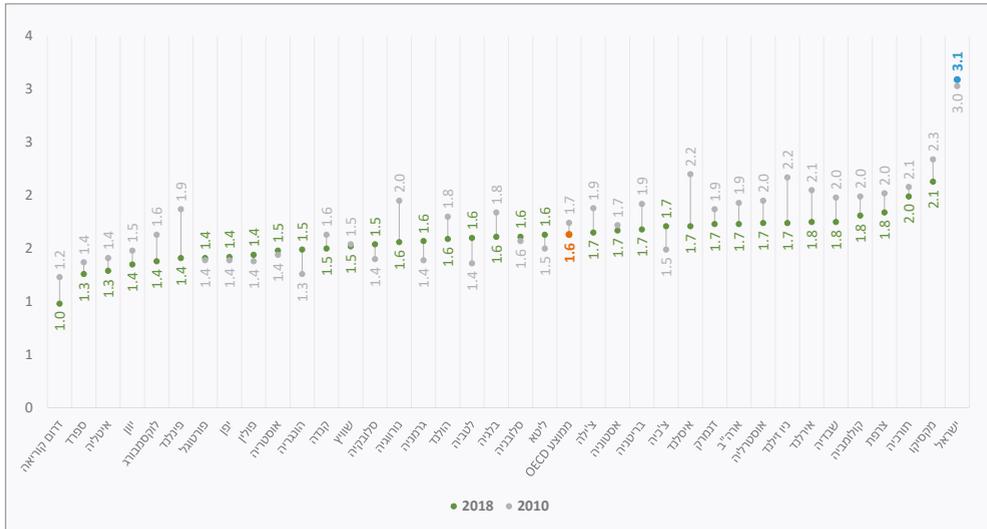

מקור: מינהל תכנון אסטרטגי וכלכלי, משרד הבריאות

לצד זאת חלה עלייה בתחלואה הכרונית, מעבר לזו הנובעת מהזדקנות האוכלוסייה. אנו עדים לכך שהיקף התחלואה הכרונית הולך ועולה, ויותר אנשים חולים ביותר מחלות כרוניות בגיל צעיר יותר. אתגר זה מצטרף כאמור לאתגר הזדקנות האוכלוסייה ומגביר את עומס התחלואה על המערכת. אתגר נוסף וייחודי לישראל הוא הגידול באוכלוסייה. בעוד שבמרבית מדינות המערב היקף האוכלוסייה צפוי להצטמצם או להישאר יציב, בישראל קצב גידול האוכלוסייה עומד על 1.8–2 אחוזים בשנה, כל שנה.

ברי כי הגידול הדמוגרפי (ראו גרף מס' 12), הכולל ילודה גבוהה ועלייה בתוחלת החיים, מציב אתגר אדיר לכלל המערכות הציבוריות – מחינוך ועד דיור ותשתיות, אך הוא מהווה אתגר גדול בפני עצמו גם למערכת הבריאות, שצריכה להדביק את הגידול בביקוש בשל מספר רב של גורמים מעבר למקובל במדינות המפותחות.

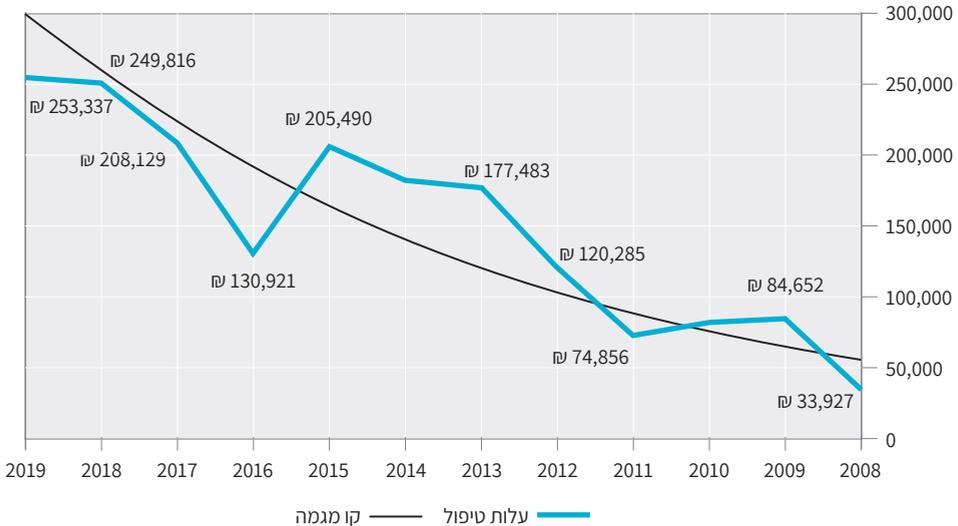
גרף מס' 12: שיעור הפרייון לאישה

מקור: מערכת הבריאות בישראל בראי OECD לשנת 2018, משרד הבריאות

לצד העלייה בביקוש לשירותי בריאות חלה גם עלייה במחירי הטכנולוגיות הרפואיות. כך, עלות הכניסה של טיפול רפואי לסל הבריאות לחולה אונקולוגי עלתה פי שבעה בשנת 2019 לעומת שנת 2008 (ראו גרף מס' 13).

גרף מס' 13: עלות טיפול שנתית בתרופה או בטכנולוגיה חדשה בעדכון הטכנולוגי של סל הבריאות

מקור: מינהל תכנון אסטרטגי וכלכלי, משרד הבריאות

נוסף על כך, אנו רואים מגמה הולכת וגוברת של עלייה במחירי התרופות היקרות ביותר, לצד עלייה במספר המטופלים הזכאים לטיפולים אלו. כך לדוגמה, בעבר היינו רגילים לכך שהתרופות היקרות ביותר עולות עשרות או מאות אלפי שקלים בשנה למטופל, והן ניתנו למספר מצומצם מאוד של מטופלים, לפעמים חד-ספרתי, אולם בשנים האחרונות נכנסו לסל הבריאות תרופות חדשות שמחיריהן עולים לעיתים גם על מיליון ש"ח לשנה, והיקף הזכאים להן עולה על 100 מטופלים בשנה.

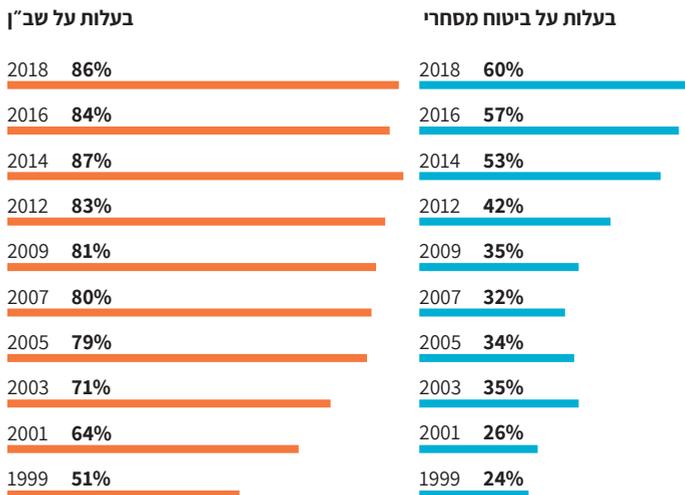
טכנולוגיות שנכנסו בשנים האחרונות הן למשל טיפול בילדים הסובלים ממחלת SMA, שמחירן הראשוני עמד על כשני מיליון ש"ח, ובהמשך נחתך בכמחצית. מספר הזכאים לטיפול זה עומד על כ-100 בשנה, כל שנה. עלות טיפול אונקולוגי מסוג CAR-T עומדת אף היא על כמיליון ש"ח למטופל (במקרה זה הטיפול חד-פעמי), כאשר בכל שנה יש כ-100 חולים חדשים הזכאים לטיפול. קיימות דוגמאות נוספות לטיפולים בעלות גבוהה אף יותר.

התפתחויות טכנולוגיות אלה הן ככל הנראה רק תחילתן של גל פריצות טכנולוגיות מבורכות, הצפויות לאתגר את המודלים הקיימים של מימון ציבורי ואוניברסלי של תרופות בישראל ובכל העולם. ישראל, להבדיל ממספר מדינות מפותחות אחרות, אינה נהנית מהתקבולים של תעשיית התרופות והטכנולוגיות הרפואיות משום שאין בה תעשייה פרמצבטית וביו-טכנולוגית חדשנית נרחבת. זאת למרות שמתקיימת בישראל פעילות ענפה של חדשנות בתחומים אלה בשלבים מוקדמים, במסגרת חברות הזנק. לצערנו, בדרך כלל מרכזי הרווח שלהם עוברים אל מחוץ למדינה בשלב הבשלות המסחרית.

מאפיין נוסף המשפיע על מערכות הבריאות במדינות המפותחות הוא התחזקות המודעות הצרכנית בתחום עד כדי הפיכת שירותי הבריאות למוצר צריכה – health on demand. כך, הנכונות של הצרכנים להמתין לרופא מקצועי או במחלקה לרפואה דחופה הולכת ופוחתת ויש רצון לקבל שירות כאן ועכשיו, בדומה לחוויית לקוח שהולכת ומשתפרת בענפי שירות אחרים.

אתגר אחר של המערכת הוא שמירה על רמת האמון הציבורי ורמת שביעות הרצון הגבוהה שיש לציבור הישראלי מהמערכת, בהשוואה לשירותים ציבוריים אחרים. המערכת הישראלית נהנית מרמת גבוהה של אמון ושל שביעות רצון, מה שמאפשר להמשיך לשמור על אופייה הציבורי של המערכת ועל מסה גדולה מאוד של שירותים שלא ניתן לרכוש באופן פרטי. עם זאת יש סימני שחיקה רבים בעניין זה, הבאים לידי ביטוי בגידול שחל לאורך השנים בשיעור הכיסוי של הביטוח הפרטי בישראל, שהוא גבוה ביחס לעולם (אשר חלקו מוסבר בביטוחים הפרטיים המשלימים הקולקטיביים של קופות החולים, לצד עלייה בשיעור המבוטחים בביטוחים הפרטיים המסחריים). נוסף על כך, שיעור האנשים הסבורים שיצטרכו להפעיל קשרים על מנת לקבל טיפול נאות בזמן מחלה קשה עומד על 84 אחוזים.

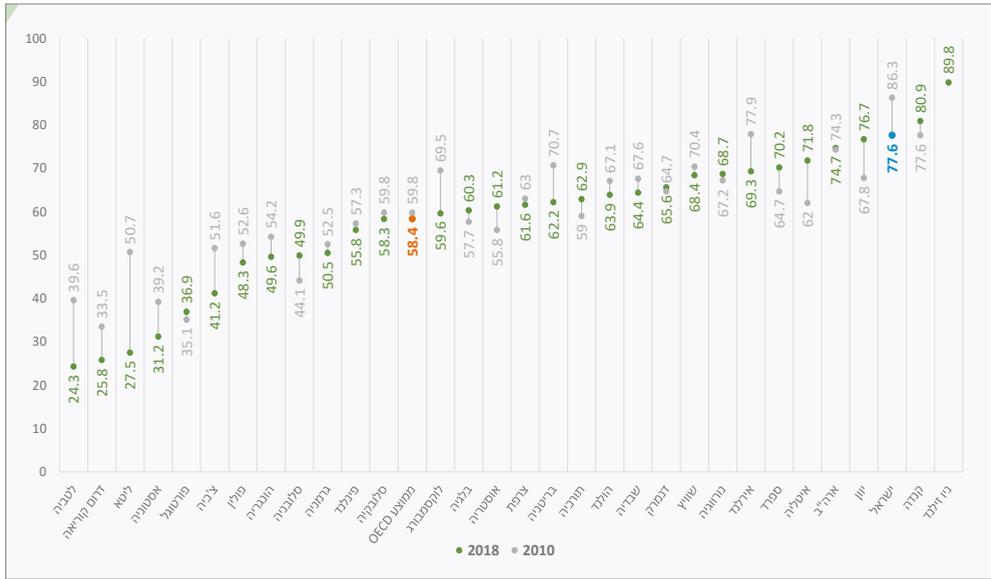
גרף מס' 14: התפתחות הבעלות על ביטוחי בריאות מסחריים ושב"ן (באחוזים)

מקור: מכון ברוקדייל

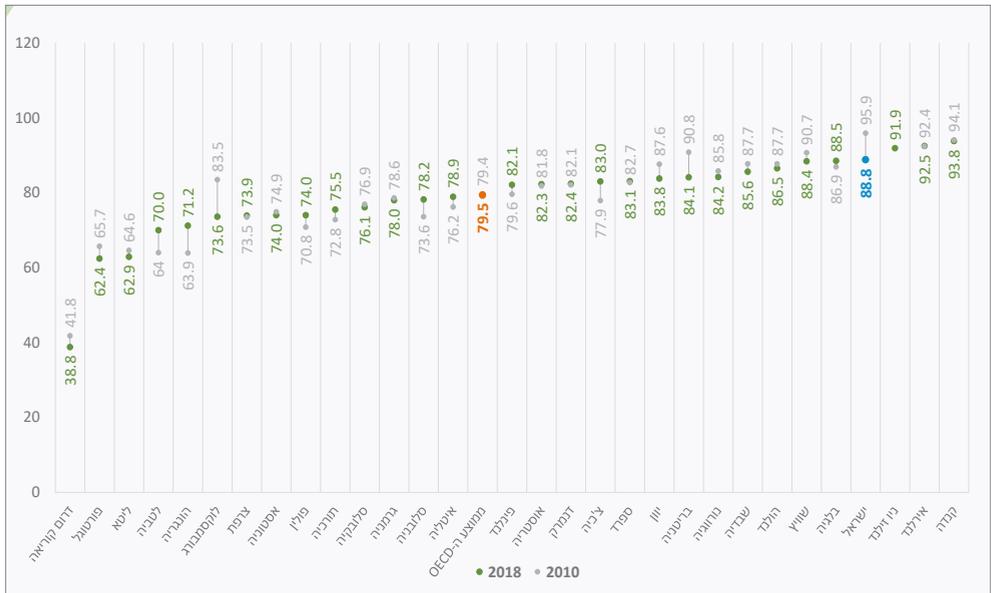
לצד זאת, שיעור המדווחים על רמת בריאות גבוהה באוכלוסייה גבוה באופן יחסי, הן בחמישון ההכנסה התחתון והן בזה העליון (ראו גרפים מס' 15 ו-16). עובדה זו מצביעה על רמה גבוהה של אמון ושביעות רצון מהמערכת מצד התושבים.

גרף מס' 15: שיעור המדווחים על רמת בריאות גבוהה בחמישון ההכנסה התחתון (באחוזים)

מקור: מערכת הבריאות בישראל בראי OECD לשנת 2018, משרד הבריאות

גרף מס' 16: שיעור המדווחים על רמת בריאות גבוהה בחמישון העליון (באחוזים)

מקור: מערכת הבריאות בישראל בראי OECD לשנת 2018, משרד הבריאות